

POSTANOWIENIE

Dnia 9 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania D. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Łodzi
o wysokość kapitału początkowego i wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 października 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 20 września 2023 r., sygn. akt III AUa 21/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Łodzi
na rzecz adwokata J. T. w Ł. kwotę 240 (dwieście czterdzieści)
złotych tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w
postępowaniu kasacyjnym, podwyższoną o stawkę podatku VAT.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 20 września 2023 r. oddalił apelację D. B. od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 27 października 2022 r. oddalającego odwołania ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Łodzi w Zduńskiej Woli z dnia 22 lipca 2020 r., zmienionej decyzją z dnia 16 września 2020 r. i z dnia 10 grudnia 2020 r. oraz od decyzji z 22 września 2020 r. ustalających wysokość kapitału początkowego i wysokość emerytury odwołującej się.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej ubezpieczona, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, w podstawach skargi podniosła zarzuty naruszenia prawa procesowego, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 233 § 2 k.p.c. polegający na niedopuszczeniu dowodu z zeznań świadka J. B. w związku z wysokością zarobków powódki w F. w Ł., niedopuszczeniu dowodu z dokumentów dotyczących zarobków fotografów zatrudnionych na równorzędnych stanowiskach jak wnioskodawczyni w fotograficznych spółdzielniach pracy w miastach wojewódzkich w Polsce w okresie od 1982 do 1990 r., a także nieprzeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego z zakresu wyliczania rent i emerytur celem odtworzenia wynagrodzenia wnioskodawczyni będącego podstawą naliczenia emerytury, co miało istotny wpływ na wynik sprawy.

Z powołaniem na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, a także wniosła o przyznanie na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonej z urzędu.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podniesiono, że w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytania: „czy w świetle stanu prawnego oraz orzecznictwa Sądów dopuszczalne jest ograniczenie postępowania dowodowego przez sąd orzekający z uwagi na przyjęcie przez ten sąd, że ustalony stan faktyczny w wyniku przeprowadzenia dowodów wnioskowanych przez stronę, których sąd nie dopuścił, nie wpłynie na rozstrzygnięcie sprawy”, a także „czy dopuszczalne jest wydanie rozstrzygnięcia z pominięciem zgłoszonych dowodów wynikających z uwagi na fakt, iż w ocenie sądu rozstrzygnięcie w oparciu o posiadany materiał dowodowy nie narusza interesu strony”.

W uzasadnieniu wniosku skarżąca podniosła, że wnioskodawczyni kwestionując wysokość naliczonej emerytury, wnosila o dopuszczenie dowodu z dokumentów dotyczących zarobków fotografów zatrudnionych w spółdzielniach pracy w Warszawie lub innych miastach wojewódzkich. Na okoliczność zarobków uzyskiwanych w F. „S.” powołała zaś dowód z zeznań świadka J. B., którego adres uzyskała dopiero 21 października 2022 r. Według skarżącej świadek ten mógł być

przesłuchany przed wydaniem rozstrzygnięcia przez Sąd Apelacyjny, a w konsekwencji tych zeznań zasadnym było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu wyliczania rent i emerytur, po uprzednim załączeniu do akt dokumentów dotyczących zarobków fotografów zatrudnionych na równorzędnych stanowiskach co powódka we wskazanych S.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jako nadzwyczajny środek zaskarżenia służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, że w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

Strona wnosząca skargę kasacyjną, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinna sformułować w niej wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz ze stosownym uzasadnieniem, wykazując, że zachodzi jedna z przesłanek przedsądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ubezpieczona oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., jednakże przesłanka ta nie została spełniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania, którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną

argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na których tle takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”. Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z: 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451; 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wyvodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący ze wskazaniem argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen (postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691; 19 kwietnia 2023 r., II USK 208/22, LEX nr 3582485). Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego z: 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729; 10 stycznia 2024 r., III PSK 6/23, LEX nr 3652236). Przez istotne zagadnienie prawne, na które powołuje się skarżąca, należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle

konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o zagadnienie, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostające w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc pozostawać w związku ze sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z: 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003; 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; 16 września 2021 r., II USK 257/21, LEX nr 3244497; 3 lipca 2024 r., III PSK 126/23, LEX nr 3732398).

Odnosząc się do sugerowanego, we wniosku o przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania istotnego zagadnienia prawnego, wnioskodawczyni nie zdołała wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki. Jak wynika z rozważań dokonanych powyżej, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Sugerując potrzebę rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego, jej autor nie nawiązał do treści przepisów prawa, w których upatrywał podstaw do konstruowania owego zagadnienia prawnego, nie wyjaśnił, na czym polegają trudności w dekodowaniu zawartych w nich norm prawnych, do jakich rozbieżnych wniosków może prowadzić wykładnia tych przepisów, ani jakie jest stanowisko skarżącej w tej kwestii, ale nawet nie sformułował zagadnienia prawnego, na którego istnienie - jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – powołuje się. Nie przedstawił zatem argumentacji jurej, za pomocą której wykazałby, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne cechujące się walorem „istotności”, wymaganym w przypadku zagadnień, które mogą uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Rolą Sądu Najwyższego nie jest domyslanie się lub poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, czy poszukiwanie argumentacji prawnej właściwej dla

przedstawionego pytania. Jedynie na marginesie można zauważyć, że niemal wszystkie wskazane kwestie (w kształcie, w jakim sformułowała je skarżąca) wymagają odniesienia się do konkretnych okoliczności sprawy. Skarżąca nie skonstruowała zatem ogólnych zagadnień prawnych, których rozwiązanie miałoby znaczenie dla rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego, lecz pod pretekstem formułowania owych zagadnień zmierza do rozstrzygnięcia tego konkretnego sporu, w jego szczegółowo opisanych realiach faktycznych.

Ponadto należy zauważyć, że podnoszone przez skarżącą zarzuty koncentrują się wokół niedopuszczenia przez Sąd odwoławczy zawnioskowanych przez nią dowodów: z dokumentów, z zeznań świadka, z opinii biegłego, które to dowody, w jej ocenie pozwoliłyby ustalić wysokość przysługującego jej świadczenia emerytalnego i zostały powiązane, w podstawach skargi, z zarzutem naruszenia art. 233 k.p.c. W podstawach kasacyjnych zarzucono tylko obrazę przepisów prawa procesowego, nie próbując powiązać zarzucanych uchybień z naruszeniem prawa materialnego, a tym samym wykazać wpływu zaistniałych - w ocenie skarżącej - wadliwości postępowania na wynik sprawy. Tymczasem stawiane w podstawach skargi zarzuty naruszenia prawa procesowego (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), dla ich zasadności powinny wskazywać, jakie znaczenie miałyby te uchybienia na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), który stanowi rezultat subsumcji prawa materialnego do ustalonego stanu faktycznego. Konieczne jest więc odpowiednie zredagowanie każdego z zarzutów naruszenia przepisów postępowania przez wskazanie, jaki wpływ na sposób rozstrzygnięcia sprawy miały podnoszone przez skarżącą uchybienia procesowe (wyrok Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2014 r., IV CSK 679/13, LEX nr 1511203; postanowienie Sądu Najwyższego z 25 października 2023 r., I CSK 3037/23, LEX nr 3619216). Skarżąca nie podniosła zaś żadnych zarzutów naruszenia prawa materialnego, tym samym pozbawiając się możliwości wykazania wpływu ewentualnych naruszeń przepisów postępowania na wynik sprawy. Ponadto zauważyć należy, że skarżąca w istocie kwestionuje dokonaną przez Sąd drugiej instancji ocenę dowodów. Podnoszone przez skarżącą argumenty stanowią polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi, która, zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., uchyla się spod kontroli kasacyjnej.

Orzecznictwo wypracowane na gruncie art. 233 § 1 k.p.c. jest obszerne, a zarzut naruszenia tego przepisu nie może wypełniać kasacyjnej podstawy naruszenia prawa procesowego z uwagi na ograniczenia wynikające z art. 398³ § 3 k.p.c., ponieważ dotyczy kwestii oceny dowodów przez sądy *meriti* (wyroki Sądu Najwyższego z: 10 czerwca 2014 r., I PK 309/13, LEX nr 1494015; 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681; 16 stycznia 2024 r., III PSK 112/22, LEX nr 3656861). Do postępowania kasacyjnego nie należy rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z 30 października 2018 r., I UK 437/17, LEX nr 2570520). Sąd Najwyższy jest bowiem związany w postępowaniu kasacyjnym ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez sądy (art. 393³ § 3 k.p.c.). Wyjątkowo zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może stanowić uzasadnioną podstawę skargi kasacyjnej jedynie wtedy, gdy skarżący, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, wykaże, że sąd drugiej instancji rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 2005 r., IV CK 122/05, Legalis nr 97143; 19 września 2023 r., II CSKP 1431/22, LEX nr 3611570. postanowienia z 17 czerwca 2021 r., II USK 244/21, LEX nr 3317008; 22 maja 2024 r., II PSK 18/24, LEX nr 3730479). W skardze kasacyjnej brak jest tego rodzaju argumentacji.

Sąd Apelacyjny, w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, szczegółowo umotywował, dlaczego odmówił dopuszczenia poszczególnych, zawnioskowanych przez skarżącą dowodów. Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia przepisów (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach swobodnego uznania sędziowskiego. Podnoszone przez skarżącą w tym zakresie argumenty stanowią zatem polemikę z przyjętą przez Sąd oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi, podczas gdy zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³

§ 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu Sąd Najwyższy z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym rozstrzygnięto na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1184 ze zm.) w związku z § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 763).

(J.K.)

[a.ł]